

Butikkaksjon kjemikalier 2022

Landsdekkende kontroll med kjemikalier til
forbrukere

Kolofon

Utførende institusjon (institusjonen er ansvarlig for innholdet i rapporten)

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig

Ida Gedde Håverstad

Kontaktperson i Miljødirektoratet

Ida Gedde Håverstad

M-nummer

År

Sidetall

Miljødirektoratets
kontraktnummer

M-2315 I 2022

2022

17

Utgiver

Miljødirektoratet

Prosjektet er finansiert av

Miljødirektoratet

Forfatter(e)

Miljødirektoratet

Tittel – norsk og engelsk

Butikkaksjon kjemikalier 2022
Retailer inspection campaign 2022

Sammendrag – summary

Miljødirektoratet gjennomførte en landsdekkende butikkaksjon med kjemikalier til forbrukere. Krav til fareetikett, følbart advarselsmerking og barnesikker lukning ble kontrollert, i tillegg til begrensninger i REACH og salg av giftige kjemikalier til private. Ca. 1300 kjemikalier ble kontrollert og det var feil/mangler ved 10,4% av disse.

The Norwegian Environment agency conducted a nationwide inspection campaign on hazardous chemicals for consumers. The hazard label, tactile warning and child-proof fastening were controlled as well as supply of toxic chemicals to consumers. Restrictions in REACH were also controlled. Approximately 1300 chemicals were inspected and 10,4% had some error or deficiency.

4 emneord

CLP, REACH, fareetikett, emballasje

4 subject words

CLP, REACH, hazard label, packaging

Innhold

1. Innledning	4
1.1 Bakgrunnen for aksjonen	4
1.1.1 Kjemikalier	4
1.1.2 Tidligere aksjoner	4
2. Praktisk gjennomføring	6
3. Resultater	6
3.1 Omfang	6
3.2 Kjemikalier: faremerking, emballering og begrensninger (CLP og REACH)	7
3.2.1 Faremerking	7
3.2.2 Emballering	9
3.2.3 Restriksjoner i REACH	9
4. Andre observasjoner	10
4.1 Kjemikalier	10
5. Diskusjon og konklusjon	11
5.1 Fareetikett på kjemikalier	11
5.2 Barnesikker lukning og følbar advarselsmerking ved kjemikalier	12
5.3 Vurdering og oppfølging av resultatene	13
Vedlegg 1 Liste over kontrollerte butikker	15

1. Innledning

1.1 Bakgrunnen for aksjonen

1.1.1 Kjemikalier

EUs forordning (EF) 1272/2008 om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger (CLP-forordningen) er innført i Norge gjennom forskrift 16. juni 2012 om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger. Forskriften regulerer blant annet merking og emballering av farlige kjemikalier. Farlige kjemikalier er stoffer og stoffblandinger med farlige egenskaper for helse og/eller miljø. CLP-regelverket ble faset inn fra 2012 og innføringen har fulgt litt forskjellig løp for stoffer og blandinger. Etter 1. juni 2017 skal alle farlige kjemikalier være merket og emballert etter CLP-regelverket.

1.1.2 Tidligere aksjoner

	CLP	REACH	Biocider
2015	Kontroll av merking, barnesikker lukning og følbar advarselsmerking		
2017	Kontroll av merking etter det nye CLP-regelverket som erstattet den gamle faremerkingen. Det var ingen detaljert kontroll av merkingen etter CLP, kun om det var (forsøkt) merket etter CLP eller ikke		
2018	Merking av farlige kjemikalier		Produkttype 14 (Rottegift) og produkttype 19 (repellenter og luktetoffer). De

			biocidene som ble kontrollert var musemidler til private og myggmidler for mennesker, ment for påføring på hud. Bruk av lovlige aktive stoffer og produktgodkjenning var kontrollpunktene for biocidproduktene
2019	Merking av farlige kjemikalier. Krav til følbar advarselsmerking og barnesikker lukning. At giftige kjemikalier ikke ble solgt til private (produktforskriften, kapittel 5).	Miljødirektoratet kontrollerte i tillegg kjemikalier som er underlagt begrensninger i henhold til Reach ved salg til private	
2020	Merking av farlige kjemikalier, krav om barnesikker lukning og/eller følbar advarselsmerking. At giftige kjemikalier ikke skal selges til private.		Kontroll av biocider i produkttype 14, 18 (insektmidler, middmidler og maur- og skjeggkremidler) og 1.
2021	Merking var korrekt utført, og om kjemikalier som	Kjemikalier som er underlagt begrensninger i	Kontroll av biocider i produkttype 14 (musemidler) med

	krever barnesikker lukning og/eller følbar advarselsmerking er utstyrt med dette. Giftige kjemikalier som ikke skal selges til private.	henhold til Reach ble også kontrollert.	innhold av alfakloralose.
2022	Merking av farlige kjemikalier, krav om barnesikker lukning og/eller følbar advarselsmerking. At giftige kjemikalier ikke skal selges til private.	Miljødirektoratet kontrollerte i tillegg kjemikalier som er underlagt begrensninger i henhold til Reach.	

2. Praktisk gjennomføring

Aksjonen ble gjennomført i uke 14, 4. – 8. april. Tilsyn ble gjennomført i 5 områder:

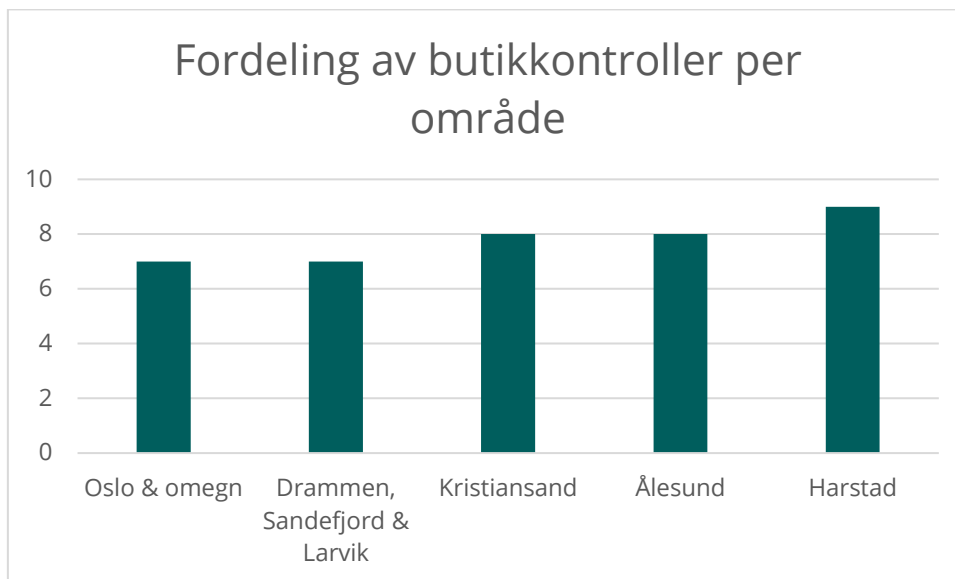
- 1) Oslo og omegn
- 2) Drammen, Sandefjord og Larvik
- 3) Kristiansand
- 4) Ålesund
- 5) Harstad

3. Resultater

3.1 Omfang

Det ble kontrollert 1307 kjemikalier i 39 butikker. Det ble kontrollert i gjennomsnitt 34 kjemikalier pr butikk.

Se vedlegg 1 for liste over kontrollerte butikker. Fem områder i landet ble besøkt; Oslo & omegn, Drammen, Sandefjord & Larvik, Kristiansand, Ålesund og Harstad. Se figur 1 for fordeling av butiktkontroller i landet.

Figur 1 Fordeling av butiktkontroller per område.

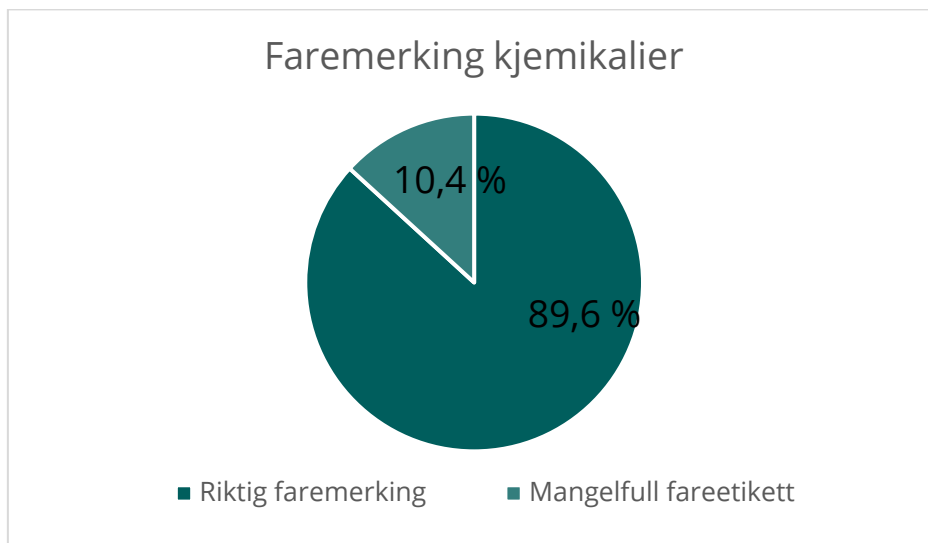
I presentasjonen av resultatene videre referer antall kontrollerte produkter til faktisk kontrollerte kjemikalier i hele aksjonen, og det kan forekomme at samme kjemikalie er kontrollert flere ganger. Ett kjemikalie kan dermed ha flere avvik.

3.2 Kjemikalier: faremerking, emballering og begrensninger (CLP og REACH)

Totalt ble det funnet 136 kjemikalier (av de 1300 kjemikalier som ble kontrollert) som hadde feil/mangler ved faremerking eller emballasje, som var ulovlige å omsette til private, eller underlagt begrensninger i REACH som ikke ble fulgt. Noen av kjemikaliene hadde flere avvik.

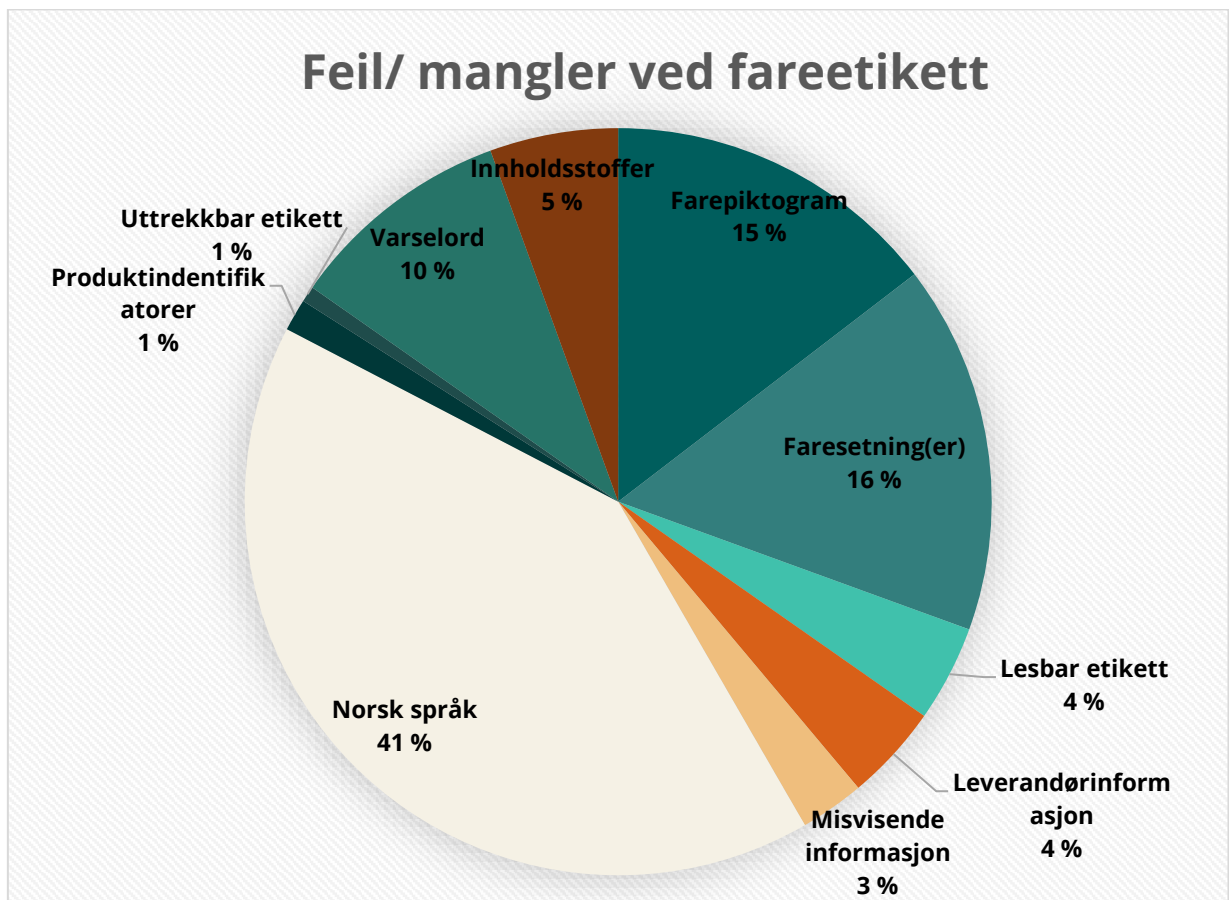
3.2.1 Faremerking

Det ble funnet feil/mangler med faremerkingen på 136 kjemikalier. Dette tilsvarer 10,4 % av kjemikaliene (se figur 2).

Figur 2 Resultat av kontroll av CLP-merking av kontrollerte kjemikalier. Diagrammet viser andel kjemikalier med riktig fareetikett og andel kjemikalier med feil/mangler på fareetikett. Typen feil/ mangler varierer i type og antall.

Den vanligste feilen ved fareetiketten var at den ikke hadde norsk språk. Dette utgjorde 41% av alle merkefeilene. Den nest vanligste feilen var feil/mangler ved faresetninger. Dette utgjorde 16% av feilene. Deretter fulgte feil/mangler ved farepiktogrammet, herunder for lite eller feil piktogram (15%) og feil/mangler ved varselord (10%). Se figur 3 for fordeling av type feil/mangel ved fareetiketten.

Figur 3 Prosentvis fordeling av type feil/mangler ved fareetiketten på de kontrollerte kjemikaliene

3.2.2 Emballering

Det ble funnet 23 kjemikalier som hadde feil/mangler ved barnesikker lukning. Det tilsvarer 1,8% av de kontrollerte kjemikaliene. For flere av kjemikaliene er det usikkert om den barnesikre lukningen er tilfredsstillende.

Det ble funnet 22 kjemikalier som hadde feil/mangler ved følbar advarselsmerking. Det tilsvarer 1,7% av de kontrollerte kjemikaliene.

3.2.3 Restriksjoner i REACH

Restriksjoner i REACH setter begrensninger ved produksjon, bruk og omsetning av visse farlige stoffer og stoffgrupper. En restriksjon kan også medføre krav om spesifikke vilkår, som eksempelvis å kreve tekniske tiltak eller spesiell merking.

Det ble ikke funnet kjemikalier med (ulovlig) innhold av stoffer. Det ble imidlertid funnet 8 forskjellige produkter med manglende/ mangelfull merking ihht. REACH vedlegg XVII): en lampeolje (REACH vedlegg XVII, post 3 pkt 5 a), en tennvæske (REACH vedlegg XVII post 3 pkt 5 b), og 6 fugeskum (REACH vedlegg XVII, post 56). Lampeoljen og tennvæsken manglet obligatorisk merking, leverandørinformasjon og følbar advarselmerking. Fugeskummene med MDI hadde mangelfull eller manglet helt den obligatoriske merkingen, og flere manglet i tillegg medfølgende vernehansker.

4. Andre observasjoner

4.1 Kjemikalier

Gammel merking

Det ble funnet ca. 44 kjemikalier med gammel merking, fordelt på flere butikker. Disse kjemikaliene kommer i tillegg til de 1307 kontrollerte kjemikaliene. Inntrykket var at dette stort sett dreide seg om kjemikalier med liten omsetning. Kjemikalier med gammel merking kan ikke omsettes uten ny klassifisering og merking.

LES ADVARSELSTEKSTEN!

Faresymboler til merking

Alle farlige kjemikalier skal være tydelig merket med faresymbol (farepiktogram), i tillegg til fare- og sikkerhetsinformasjon på norsk. Merkingen informerer om skader som kan oppstå ved bruk. Fra 1. juni 2015 gjelder to merkesystemer parallelt. På sikt skal den nye merkingen gjelde i hele verden.

NYE FARESYMBOLER (farepiktogram)

 Akutt giftig. Kjemikalier som er akutt giftige og kan gi betydelige skader ved svelging, hudkontakt, øyeblik eller innånding.	 Etende. Kjemikalier som forårsaker etendeskader på hud og øyne eller alvorlige skader. Brukes også for kjemikalier som er etende for metaller.	 Kronisk helserisiko. Kjemikalier som forårsaker kroniske helserisiko som for eksempel kreft, skader på reproduktivet og redusert fruktbarhet. Omfatter også kjemikalier som forårsaker alvorlig ved innånding, kjemisk lungeskade eller andre alvorlige skader.
 Helsefare. Kjemikalier som er farlige ved innånding, hudkontakt eller svelging. Brukes også for kjemikalier som virker irriterende på hud, øyne og luftveier, gir allergiske hudreaksjoner, døsighet og søvnforstyrrelser.	 Miljøfare. Kjemikalier som er giftige for vannmiljøet på kort eller lang sikt. Skal oppbevares og håndteres slik at kjemikalier, ved bruk eller som avfall, ikke skader miljøet.	 Eksplosjonsfarlig. Kjemikalier og gjenstander som er eksplosjonsfarlige dersom de utsettes for slag, friksjon, gnister eller varme.
 Brannfarlig. Kjemikalier som er brannfarlige og kan forårsake selvbetennelse eller betennelse. Eksisterer kjemikalier utsetter brannfarlig gass i kontakt med vann eller vannet i luft.	 Oksiderende. Kjemikalier som kan forårsake brann i eller bidra til forverring av andre materialer.	 Gass under trykk. Gass eller andre kjemikalier som er trykkfylt, eller gass som er trykkfylt ved svært høye temperaturer. Doholdningen kan eksplodere ved høye temperaturer.

FARESYMBOLER SOM GJELDER TIL 2015

 Meget giftig/ Giftig	 Etende	 Helsekvalitet/ Irriterende	 Miljøskadelig	 Eksplosiv	 Ekstremt brannfarlig/ Meget brannfarlig	 Oksiderende

Følgende symboler gjelder fortsatt for kjemikalier som er klassifisert som farlige etter den gamle merkingen (GHS):

Følgende symboler gjelder fortsatt for kjemikalier som er klassifisert som farlige etter den gamle merkingen (GHS):

 Følgende symboler gjelder fortsatt for kjemikalier som er klassifisert som farlige etter den gamle merkingen (GHS):

 Meget giftig/ Giftig

 Etende

 Helsekvalitet/ Irriterende

 Miljøskadelig

 Eksplosiv

 Ekstremt brannfarlig/ Meget brannfarlig

 Oksiderende

Arbeidstilsynet
www.arbeidstilsynet.no

dsb
Dokumentasjon av sikkerhetsinformasjon
www.dsb.no

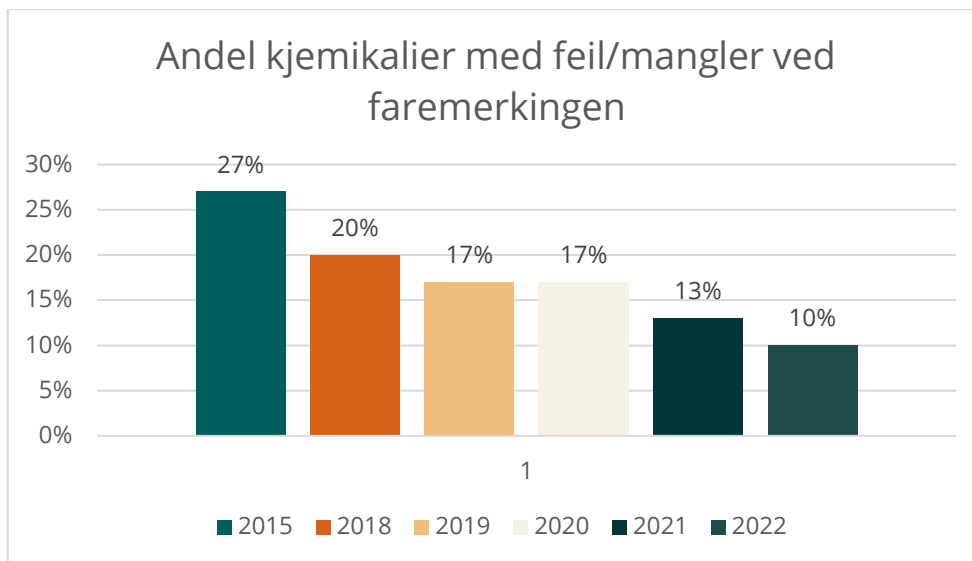
www.osloregionale.no

Gammel merking

5. Diskusjon og konklusjon

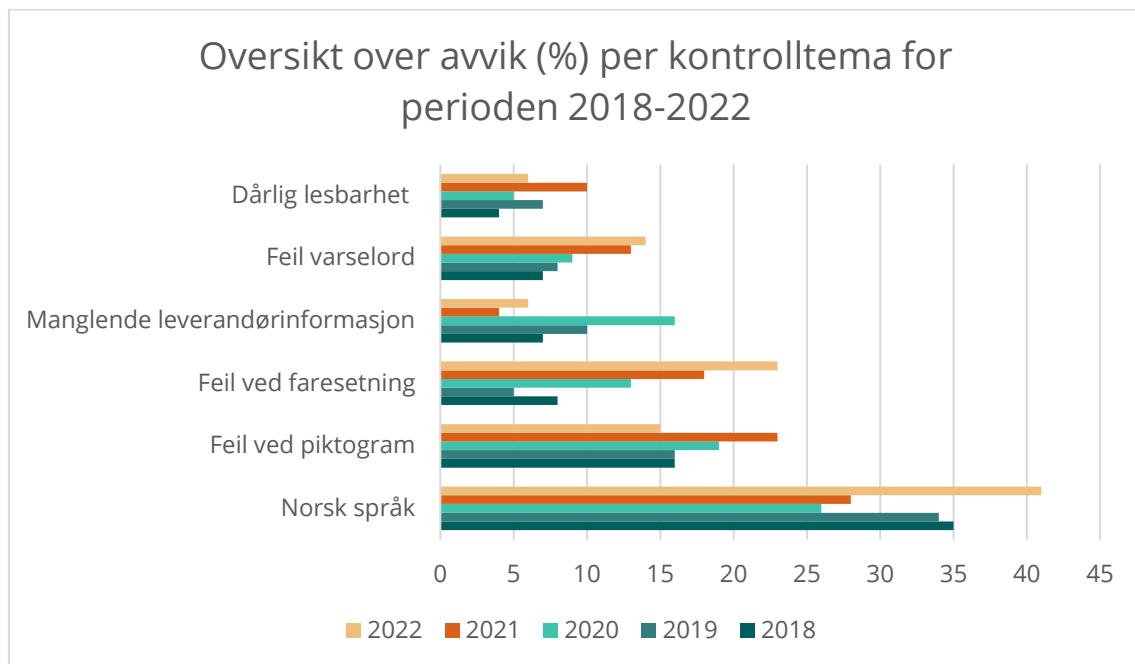
5.1 Fareetikett på kjemikalier

Faretiketter har vært kontrollert flere ganger siden 2015. Vi avdekker nå færre kjemikalier med feilmerking og det ser ut til at andelen kjemikalier med feil ved fareetiketten er synkende. Se figur 4.

Figur 4: Andel kontrollerte kjemikalier med feil/ mangler ved faremerkingen. Figuren viser utviklingen fra 2015 til 2022. I 2016 ble det ikke gjennomført CLP butikkaksjon, og 2017 var det ingen butikk kontroll der dette temaet ble kontrollert, derav ingen representative tall for de to årene.

I årets aksjon ble det funnet at 3,2 % av de kontrollerte kjemikaliene hadde gammel merking. Det gjelder for det meste kjemikalier med liten omsetning som hadde blitt stående i hyllene, men her er det et potensiale for kunnskapsløft hos flere som selger kjemikalier. Noen steder kunne man se at det var nyere produksjonsserier der kjemikaliene var merket etter CLP.

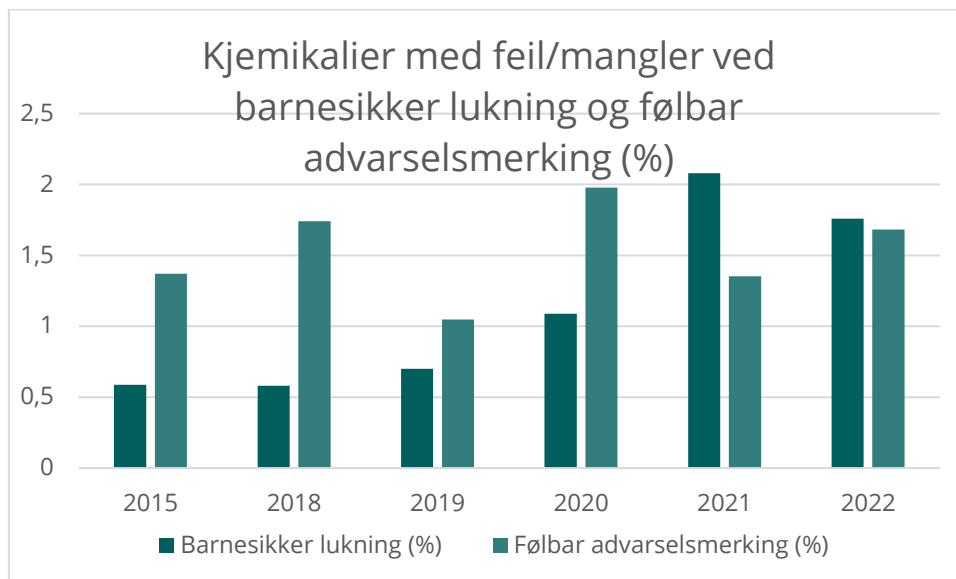

Figur 5: Oversikt over avvik (%) per kontrolltema for perioden 2018-2022.

Fokuset på kontroll av de enkelte elementene ved fareetiketten har ikke vært lik hvert år.

5.2 Barnesikker lukning og følbar advarselsmerking ved kjemikalier

Antall farlige kjemikalier med feil/mangler ved barnesikker lukning og følbar advarselsmerking er noe høyere i år (2022) enn i 2020 og 2021. Se figur 5. Det ble imidlertid kontrollert flere kjemikalier i 2022 enn i 2021, så andelen feil/mangler ved barnesikker lukning er gått noe ned, fra 2% i 2021 til 1,8% i 2022. Andelen feil/mangler ved følbar advarselsmerking er imidlertid noe høyere i år, 1,7% sammenliknet med 1% i 2021.

Figur 6: Kjemikalier med feil/mangler ved barnesikker lukning og følbar advarselsmerking, gitt i prosent. Figuren viser utviklingen fra 2015 til 2022. I 2016 ble det ikke gjennomført CLP butikkaksjon, og 2017 var det ingen butikk kontroll der dette temaet ble kontrollert, derav ingen representative tall for de to årene.

5.3 Vurdering og oppfølging av resultatene

Virksomhetene har det primære ansvaret for å etterleve regelverket og må ha et internkontrollsystem for å etterleve regelverket. Tilsyn avdekker mangler som virksomhetene må rette.

For flere kontrolltemaer kontrollert under vår årlig butikkaksjon ser vi en forbedring. Vi har avdekket færre avvik når det gjelder lesbarhet, manglende leverandørinformasjon, feil ved piktogram, og vi fant færre farlige kjemikalier med manglende/mangelfull barnesikker lukning.

Tilsyn og offentliggjøring av resultater virker å ha effekt på regelverksetterlevelsen, noe som er positivt.

Vi fant derimot flere kjemikalier som mangler følbar advarselsmerking. Den følbare advarselsmerkingen er nødvendig for svaksynte og blinde. Vi fant også flere kjemikalier der etiketten ikke var på norsk. Det er et kontrolltema som er lett å kontrollere for virksomhetene før de setter kjemikaliene på markedet.

Virksomhetene må lære av tilsynsresultatene og fortsette å bli bedre på regelverksetterlevelsen når det gjelder feil/ mangler ved kjemikalier.

Virksomhetene må sørge for å ikke selge ulovlige kjemikalier, inkludert kjemikalier med feil merking og klassifisering. Miljødirektoratet vil i tillegg følge opp mot flere leverandør/importør i Norge gjennom både brevkontroll og inspeksjoner.

De mest alvorlige eller omfattende feil/mangler ved merking/emballering/innhold av regulerte stoffer følges uansett opp av Miljødirektoratet.

Virksomhetene finner mye nyttig informasjon på Miljødirektoratets nettsider (<https://www.miljodirektoratet.no/naringsliv/>), samt på ECHAs nettsider (<https://echa.europa.eu/>). I tillegg anbefaler vi at virksomhetene lærer av feilene vi avdekker på tilsyn. Tilsynsresultater peker på tydelige forbedringsområder, samtidig som virksomhetene må fortsette sitt arbeid for å opprettholde og forsterke de positive trendene som tilsynsresultatene fra butikkaksjonene våre viser på enkelte områder.

Vedlegg 1 Liste over kontrollerte butikker:

- Oslo og omegn:
  - o MEKONOMEN AS AVD SKI
  - o SØRENSEN SPORT AS
  - o ST HANSHAUGEN FARVEHANDEL AS
  - o UNAAS AS
  - o LYRECO NORGE AS AVD CC VEST
  - o FLÜGGER FARVE ENSJØ
  - o BULL SKI & KAJAKK AVD OSLO
- Drammen, Sandefjord og Larvik:
  - o VILLMARK OG FRITIDSEFFEKTER AS AVD LARVIK
  - o STOFF & STIL PETERS RESTHALL AS
  - o GLEDITSCH FARGEHANDEL AS
  - o COOP SØRØST SA AVD 062 COOP EXTRA LARVIK
  - o JEM & FIX NORGE AS AVD LARVIK
  - o LOTHE & MOTZFELDT AS AVD HANDEL
  - o BAUHAUS NORGE KS AVD LIERSKOGEN
- Kristiansand:
  - o CLAS OHLSON AS AVD MARKENS KRISTIANSAND
  - o HOBBYHIMMELEN AS
  - o SKAN MØBLER KRISTIANSAND AS
  - o HYTTETORGET KRISTIANSAND
  - o KRISTIANSAND MØBLER AS
  - o DOGMAN BUTIKKER AS AVD KRISTIANSAND
  - o BILXTRA KRISTIANSAND
  - o BILTEMA KRISTIANSAND
- Ålesund:
  - o MALERTORGET AS
  - o TROPEBUA ZOO AS
  - o ARTHUR RØNNESTAD EFTF AS
  - o CIRCLE K DETALJIST AS AVD DIGERNESET
  - o BYGGMAX ÅLESUND
  - o JERNIA ÅLESUND
  - o JAFI AS
  - o SPAR KJØP AS AVD ÅLESUND

- Harstad:
  - JULA NORGE AS AVD 629 HARSTAD
  - XL-BYGG HARSTAD AS AVD BORKENES
  - FELLESKJØPET HARSTAD 2130 BUTIKK
  - FLISEKOMPANIE AS AVD HARSTAD
  - TORS MØBLER AS
  - INTERSPORT HARSTAD - KANEBOGEN
  - GAPAHUKEN FISKE OG FRITID AS
  - NEUMANN BYGG AS
  - PARABOLFLUA AS

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Torgarden,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Vi jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.